

Sándor Márai

(Kassa, Hongria, 1900 - San Diego, EUA, 1989), escriptor hongarès de gran èxit al seu moment i que viu una segona vida editorial gràcies al Premi Llibreter 2000, *L'última trobada*. Empúries ha publicat també en català: *L'herència d'Eszter* (1939), *Divorci a Buda* (1935 i revisat al 1939), *L'amant de Bolzano* (1940) i *La dona justa* (1941, amb afegitons al 1949). Salamandra els ha editat en castellà junt amb la seva autobiografia en dues parts *Confesiones de un burgués* (1934 i 1935, originàriament en dos volums) i *Tierra, tierra!* (1969). Existeix també una biografia *Sándor Márai: una vida en imàgenes* (Universidad de Valencia, 2005), escrita per Ernő Zeltner.

Títol original_ *A nővér*

Autor_ *Sándor Márai*

Traducció_ *Eloi Castelló Gassol*

Editorial_ *Empúries-Salamandra*

Pàgines_ *189*

Déu on ets? On t'has ficat? Torna!

Quim Pérez

Com ja s'ha ocupat d'apuntar abans la crítica literària Mercedes Montmany aquest és el títol més espiritual i filosòfic d'un escriptor que sempre privilegia molt més la descripció o la reflexió que l'acció. A *La germana* aquesta primàcia és encara més acusada i per això la seva lectura resulta menys àgil que la d'altres títols.

Durant el Nadal del 1941, en plena Guerra Mundial, a un refugi a les muntanyes de Transsilvània un escriptor hongarès coincideix amb Z., un músic de renom. Z. porta uns mesos residint allà però ningú sap la seva veritable identitat, ni tampoc que es va retirar de l'escena musical mundial fa uns anys sense donar cap mena d'explicació. L'escriptor es proposa indagar en les causes d'aquest silenci, però no escatirà res de bo fins que nou mesos més tard, poc després de la mort de Z., li arribi un paquet amb el manuscrit on Z. va consignar tota la seva vivència.

Aquí s'inicia un altre relat que explica com Z. va a parar a Florència escapant d'una relació amorosa no consumada amb E., una dona casada. Ha anat al Palau Pitti a oferir un concert abans que la guerra es desencadeni. Acabat el recital, Z. pateix una malaltia greu amb un tractament llarg i és internat en un hospital. Serà atès per quatre germanes angelicals que recorden les que Leonard Cohen va evocar a la seva cançó *Sisters of Mercy*. Un metge li farà veure a Z. que la seva malaltia és més espiritual que no pas física i que la seva guarició depèn més aviat d'ell mateix i del reconeixement de la infinitud divina al seu interior, que de fàrmacs i de tractaments mèdics. Márai estableix un paral·lelisme entre el mal que afecta Z. i el seu silenci musical amb el present bèl·lic d'Europa i la pèrdua de la fe.

El tema fonamental de *La germana* és com Déu, la divinitat o l'Absolut s'ha esfumat del món. "La nostra època és desgraciada perquè ha perdut el contacte amb Déu", llegim. Márai escriu a l'ombra de l'horror que va generar la Segona Guerra Mundial i afirma que els éssers humans han abandonat la fe i alguns valors fonamentals i que aquesta pèrdua ha generat infelicitat, violència i conflicte. No és possible llegir aquesta novel·la d'una tirada sinó que cal deturar-se molt sovint a sospesar totes les reflexions que Márai ens va proposant; sobre l'amor, el sentit de l'existència, el dolor, la creació artística, etc. Diguem que el plaer que aporta aquesta obra és més reflexiu que narratiu.

En aquesta novel·la del 1946 trobem molts dels trets característics de la narrativa de l'escriptor hongarès. Relat en primera persona. Triangle amorós de fons. Personatges misteriosos que van desvetllant el seu secret amb una gasiveria que el narrador aprofita per aixecar tot un món. Ritme morós. La memòria personal com una càrrega feixuga, de la qual els personatges es volen alleugerir compartint-la amb els altres, com a motor del relat. Una saviesa que l'experiència ha anat destil·lant i que Márai gasta amb naturalitat. Si ens atenyem a l'estructura o al desenllaç no resulta una obra completament reeixida sinó narrativament insuficient o justeta. Però tampoc podem negar que conté molts dels ingredients de mèrit que hem apreciat a la narrativa de Márai a títols com *La dona justa* o *L'última trobada*.

El llibre de Márai ens remet a un altre temps pretèrit i en relació amb el qual el narrador guarda una nostàlgia gran. Un món elegant on no sembla existir la producció en sèrie sinó que tot està fabricat artesanalment, on la música que sona és sempre clàssica i mai popular, i on encara perviuen els Salons i els Valors. Un món on tots els rellotges encara tenen busques, les campanes toquen i els telèfons emmudeixen. Un món narratiu on l'interès principal consisteix a escoltar l'ànima humana i no pas la conducta. Un món de decadència burgesa que ja no existeix enlloc més que en la literatura; conservat en el magnífic formol de la prosa de Sándor Márai.